

KYLSE-VAIKUTTAVUUSSEMINAARI JA TYÖPAJAT 29.11.

Tutkimuksen paikat käytännön kehittämisessä

Arttu Salo YTT, tutkijatohtori, Tampereen yliopisto & Tuuli Kalari,
väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto)

Luennon taustalla tutkimushanke:

***Integroitu työote uusiutuvassa
sote-keskuksessa: Kohti
dialogisuutta, osallisuutta ja
tilallisuutta (INSOTE)***

Rahoitus STM, sosiaalityön VTR.

<https://projects.tuni.fi/insote/>

INSOTE

INTEGROITU TYÖOTE
UUSIUTUVASSA
SOTE-KESKUKSESSA:

Kohti dialogisuutta,
osallisuutta ja
tilallisuutta

2021-2022

HANKKEEN AVAINTIEDOT

- **Rahoittaja:** STM (Yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen rahoitus)
- **Yhteistyökumppanit:** Tampereen kaupunki, PirSote- ja KOMAS -hankkeet, Rikosseuraamuslaitos, Kris ry. Tampere, MLL Tampereen osasto & Ensi- ja turvakotien liitto
- **Hankkeen johtaja:** dos. Aino Ritala-Koskinen
- **Vastuullinen toteuttajaryhmä:** prof. Hannele Forsberg, prof. Kirsi Juhila, dos. Suvi Raitakari, projektipäällikkö Lasse Rautniemi, dos. Aino Ritala-Koskinen, YTT Jenni-Mari Räsänen
- **Muut tutkijat:** Arttu Salo, Teija Hautanen, Tuuli Kalari, Vera Virokallio, Elina Suominen

HANKKEEN TAVOITTEET

Osana sosiaali- ja terveystalvelujen uudistamisprosessia :

- Edistää ammattilaisten ja asiakkaiden asiantuntijuuden yhdistämistä
- Kehittää käytäntöjä kompleksisissa tilanteissa elävien asiakkaiden kohtaamiseen monialaisessa yhteistyössä
- Vahvistaa asiakaskeskeisiä käytäntöjä
- Eritellä integroidun työtteen muotoutumista dialogisuuden, osallisuuden ja tilallisuuden näkökulmista
- Luoda pohjaa tutkimusta, opetusta ja käytännön työtä yhdistävälle toimintarakenteelle

INSOTE ja sote-uudistus

- Sote- uudistus astuu voimaan 1.1.2023
- Käynnissä on mittavat kansalliset ja maakunnalliset valmisteluhankkeet
- Valmistelua tehdään monista eri tulokulmista (strategiat, organisaatorakenne, johtaminen, henkilöstö, talous, tilat, digitalisaatio ... palvelut)
- INSOTE-hanke tarttuu sote-uudistuksen valmisteluvaiheeseen – eräänlaiseen alkuhämmennykseen visioiden ja pilotointien keskellä
- INSOTE:n fokus paljon/monia palveluja tarvitsevissa asiakkaissa

Sosiaalityön perspektiivi: Kompleksiset tilanteet

- Paljon ja monia palveluja käyttävät ihmiset
- SHL: erityisen tuen tarpeessa olevat ihmiset – sosiaalityöllä keskeinen vastuu kohtaamisessa ja palvelujen koordinoinnissa
- Ongelmien kasaantuminen, pitkittyminen, mutkistuminen
- Ongelmien ja palvelujärjestelmän kohtaamattomuus

Integroitu työote – vastavoima erikoistumiselle/ segmentoitumiselle

- Miten kompleksiset tilanteet tulevat tunnistetuksi ja kohdatuksi?
- Suhdeteoreettinen monialaisen työn käsitteistö: dialogisuus, osallisuus ja tilallisuus keskiössä
- Erilaisten ammatillisten osaamisten ja kokemusasiantuntijuuksien vuoropuhelun ja yhdistämisen tarve ja toteutuminen – suhdetoimijuus

Tarkastelutasot ja aineistonkeruu

Sote-uudistuksen kansalliset ja paikalliset linjaukset

Sote-uudistuksen kansalliset dokumentit
Pirsoten keskeiset dokumentit

SOTE-kehittäjät

Maakunnalliset SOTE-kehittäjät – yksilöhaastattelut < 30

Käytännön kehittämiss ryhmät

PPT-aikuisten palvelujen kehittämiss ryhmä
Vaikeiden eroriitojen parissa työskentelyä kehittävä ryhmä
Vapautuvien vankien palveluita kehittävä ryhmä

Pilottiryhmät

Aikuispalveluiden monialainen tiimi - asiakkaat
Vaikeita eroriitatilanteita konsultoiva monialainen asiantuntijaryhmä - työntekijöille

Asiakkaat

Asiakasraati ryhmänä (aikuispalvelut)
Asiakkaiden yksilöhaastattelut (sote-keskus – asiakkaita ja vapautuvia vankeja)

Jalkautuva tutkimusote:

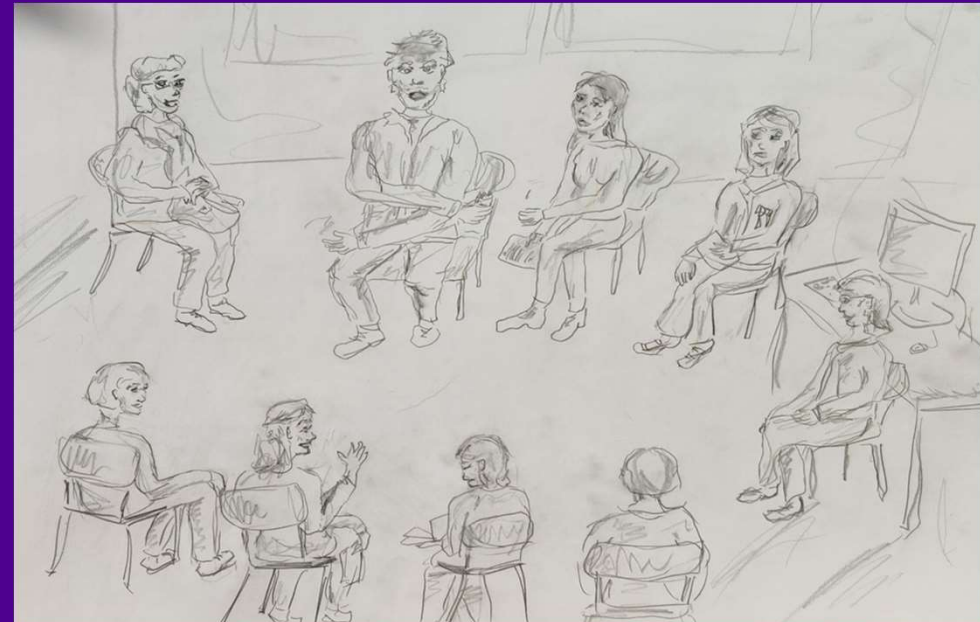
Mukaan sote-keskuksen tekemisen paikkoihin – palaveriinhin, neuvotteluihin, pilottikokeiluihin...

Tutkimuksen paikat käytännön kehittämisessä: Ruohonjuuritasolla tiimin ja asiakkaan kohtaamisia tutkimassa

Tuuli Kalari, väitöskirjatutkija
Sosiaalityöntekijä, sosiaalipsykologi YTM

Kylse-vaikuttavuusseminaari

29.11.2022

Kokemuksia INSOTEN tutkimusprosessin valossa: Mitä tarkoittaa käytännössä tehdä vuorovaikutuksen tutkimusta ruohonjuuritason asiakaskohtaamisista?

- **Aineistonkeruuta yhteistyössä asiakkaan ja ammattilaisten kanssa**
 - 1) Haasteelliset - mutta tärkeät ja välttämättömät askelmerkit
 - 2) Mahdollisuudet – mikä motivoi ja mitä voidaan saavuttaa

Haasteelliset kohdat matkan varrella: Eettiset, juridiset ja käytännölliset stepit

- Aineistonhallintasuunnitelma, tietosuojailmoitus, tutkimusluvut ja mahdollisesti myös eettisen toimikunnan lausunto
- Keneltä kaikilta tarvitaan tutkimusluvut, kun tutkimuskohteena asiakkaan ja ammattilaisten väliset kohtaamiset?
 - 1) Kyseisen kunnan/kaupungin tutkimuslupa
 - 2) Kyseisen sote-yksikön lupa
 - 3) Kyseisen tiimin lähiesihenkilön, esim. johtavan sosiaalityöntekijän lupa
 - 4) Jokaisen kohtamiseen osallistujan henk koht lupa
- Toisin sanoen: **aikaa vievä ja työläs lupaprosessi**

Haasteelliset kohdat matkan varrella: Eettiset, juridiset ja käytännölliset stepit

- Tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä pitää saada jokaiselta Tietoon perustuva suostumus – Eli henkilöä pitää informoida, mihin hän on osallistumassa
- OBS! Ennen kun päästiin informointivaiheeseen, haasteeksi osoittautui: Mistä löydetään asiakkaat monialaiseen pilottiin..?
- Kun on kyse monialaista tukea tarvitsevista ja vaikeissa elämäntilanteissa elävistä asiakkaista – Heidän tavoittaminen ei ollut helppoa (esim. Asunnoton päihderiippuvainen tai vaikean ero- ja huoltoriidan osapuoli – “Tervetuloa monialaista työtä pilotoivan kehittämistiimin asiakkaaksi 29.11. klo 10.00 Kaupin yliopistollisen sote-keskuksen (Kylse-katu 16) Taysin X-rakennus, 3. krs. Huone 2022 – Esteen sattuessa ilmoitathan tiimin koordinaattorille p. xxx viimeistään 2 arkipvää ennen, huom. virka-aikaan
- Toisaalta myös se, millaisia asiakkaita pilotti-tiimiin tavoitellaan (Ottaen huomioon mm. tiimin ns. harjoitteluvaiheen tai eri tahojen näkemykset siitä, millaisten asiakkaiden ja pulmien kanssa tiimin on tarkoitus ylipäänsä työskennellä → neuvottelut työn ontologiasta *Mitä oikeastaan ollaan tekemässä?*)

Haasteelliset kohdat matkan varrella: Eettiset, juridiset ja käytännölliset stepit

- Kun pilottiin sopivat asiakkaat lopulta löydettiin ja vieläpä tavoitettiin, oli vuorossa varsinainen rekrytointikeskustelu eli tietoon perustuvaan suostumukseen tarvittava informointi:
- Asiakkaiden kanssa haasteiksi tässä kohtaa osoittautuivat mm.
 - * Edelleen asiakkaan tavoittaminen - Infokeskustelu piti käydä ennen tiimin tapaamista
 - * Edelleen, kun on kyse vaikeassa elämäntilanteessa elävä ihminen;
 - * Näillä asiakkailla voi olla jatkuva päihtymystila
 - * ... voi olla erilaisia ymmärryksen/kommunikoinnin haasteita
 - * on usein kohtaamattomuuden kokemuksia – epäluottamus yhteiskuntaa kohtaan
- * Myös ammattilaisten rekrytoinnissa oli omat haasteensa – Miten pystytään informoimaan – ja motivoimaan - kiireiset ja kuormittuneet sote-ammattilaiset

Mahdollisuudet matkan varrella: Motivoivat ja merkitystä luovat näkökohdat

- Ruohonjuuritason vuorovaikutuksen tutkimus isossa kuvassa: Sote-uudistuksen jalot tavoitteet ja tulevaisuuden visiot tehdään lopulta todeksi arjen käytännöissä; auttajien ja apua tarvitsevien ihmisten kohtaamisissa
-> Siksi meidän pitää tietää ja ymmärtää, mitä näissä kohtaamisissa tapahtuu
- Miksi tutkia juuri *haasteellisten asiakkaiden*, vaikeassa tilanteessa elävien ihmisten kohtaamista:
 - * Ensinnäkin.. Monialaista tukea eli monen eri ammattilaisen apua tarvitsevat ihmiset ovat lähtökohtaisesti vaikeassa elämäntilanteessa eläviä – Moniammatillisen tiimin vahvaa tukea harvemmin tarvitaan helpoissa ja yksinkertaisissa caseissa

Mahdollisuudet matkan varrella: Motivoivat ja merkitystä luovat näkökohdat

- Jatkuu.. Miksi tutkia *haasteellisten* asiakastilanteiden auttamista..
- Näiden asiakkaiden osallisuus niin sote-palveluissa kuin tutkimustiedon tuottamisessa on syvästi ja isosti eettinen kysymys!
 - * Myös päihkeitä käyttävällä on oikeus saada apua – auttamista hyvä tutkia ja kehittää
 - * Sosiaalityössä ja INSOTE:ssa asiakkaan asiantuntijuus ja osallisuus nähdään keskeisenä
 - > Asiakas ei ole meille vain auttamisen tai tutkimuksen kohde, vaan hänellä on oikeus saada näkemyksensä kuuluviin – päihdeongelmasta, kommunikaation vaikeuksista tms. huolimatta
 - > Asiakas näyttäytyy meille monialaisen tiimin tasaveroisena jäsenenä, siksi emme puhu moniammatillisesta vaan monialaisesta tiimistä

Mahdollisuudet matkan varrella: Motivoivat ja merkitystä luovat näkökohdat

- Jatkuu.. Miksi tutkia *haasteellisten* asiakastilanteiden auttamista..
- Aineisto, jonka saimme INSOTEn siivin tuotettua *elävistä, aidoista* monialaisen tiimin asiakaskohtaamisista on tutkimusmaailmassa 1) ainutlaatuinen ja 2) arvokas
- Asiakkaiden suunnalta tullut palaute tutkimukseen osallistumisesta:
 - * Jokainen asiakas, jota tutkimusyhteistyöhön rekrytoitiin – halusi lopulta osallistua tiimin tapaamiseen – ja aineistonkeruuseen
 - * Tutkimusmaailmassa kuulemma klisee, mutta joka tapauksessa asiakkaat sanoivat “Koen, että haluan tutkimuksellani auttaa muita vastaavassa tilanteessa olevia, jotta he saisivat apua tulevaisuudessa”
 - * Eräskin asiakas, joka nauhoitti rekrytointikeskustelumme -> osallistui tiimin tapaamiseen ilman nauhureita ja avoimesti keskustelemalla

Mahdollisuudet matkan varrella: Motivoivat ja merkitystä luovat näkökohdat

- Jatkuu.. Miksi tutkia *haasteellisten* asiakastilanteiden auttamista..
- Edellisiin asiakkaiden palautteisiin peilaten: Ruohonjuuritason kohtaamisten tutkimisella ja asiakkaiden kanssa yhteistyötä virittämällä tutkijat ovat osallistumassa siihen prosessiin, että näiden haavoittuvassa tilanteessa elävien ihmisten luottamusta autetuksi tulemiseen ja meidän yhteiskuntajärjestelmään saadaan palautettua? – Vastuu läpi prosessin – Nyt kirjoittaessa koen vastuuta siitä, että asiakkaiden ääni kuuluu teksteissäni
- Entä mitä annettavaa meillä on tutkimukseen osallistuville ammattilaisille?
 - * Perinteistä työn kehittämiseen osallistumista..
 - * Oli hienoa saada dokumentoitua aineistoon onnistuneita kohtaamisia – ammattilaisilla todella on vuorovaikutusosaamista – ruohonjuuritason vv-tutkimus voi tuoda sen esiin